

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcu **J.**, bývajúceho v T., zastúpeného JUDr. J., advokátom so sídlom v T., proti žalovanej **Sociálnej poisťovni**, so sídlom v B., **o zvýšenie náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 28 C 57/2006, na dovolanie žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 25. marca 2008 sp. zn. 9 Co 229/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Trnave z 25. marca 2008 sp. zn. 9 Co 229/2007 a uznesenie Okresného súdu Trnava z 26. októbra 2006 č.k. 28 C 57/2006-21; vec vracia Okresnému súde Trnava na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Trnava uznesením z 26. októbra 2006 č.k. 28 C 57/2006-21 zastavil konanie z dôvodu neodstrániteľného nedostatku podmienky konania (§ 104 ods. 1 O.s.p.). Zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Na odôvodnenie výroku o zastavení konania uviedol, že žalobou podanou na súde 17. mája 2006 sa žalobca voči žalovanej domáhal zaplatenia zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 2 160 787 Sk na tom skutkovom základe, že na pracovisku obchodnej spoločnosti Z., s.r.o. utrpel 15. mája 2004 pracovný úraz, pri ktorom došlo k subtotálnej amputácii jeho pravej hornej končatiny s otvorenou zlomeninou a k vážnemu poškodeniu predlaktia jeho ľavej ruky. Pokračovaniu v tomto súdnom konaní bráni prekážka

litispendencie, lebo žalobca sa na tom istom skutkovom základe domáhal už skôr (15. mája 2006) podanou inou žalobou toho istého plnenia voči obchodnej spoločnosti Z., s.r.o. v konaní Okresného súdu Trnava sp. zn. 27 C 52/2006; S. v tomto konaní oznámila, že vstupuje do konania a súd jej vstup pripustil samostatným uznesením.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trnave uznesením z 25. marca 2008 sp. zn. 9 Co 229/2007 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil; zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Potvrdzujúci výrok odôvodnil tým, že napadnuté rozhodnutie je vecne správne (§ 219 O.s.p.). V oboch súdnych konaniach pred Okresným súdom Trnava (v skôr začatom konaní sp. zn. 27 C 52/2006, ale aj v neskôr začatom konaní sp. zn. 28 C 57/2006) ide o toho istého žalobcu, o to isté zvýšenie náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom v sume 2 160 787 Sk a v oboch prípadoch na žalovanej strane vystupuje Sociálna poisťovňa. I keď v prvom prípade vystupuje táto poisťovňa iba ako vedľajšia účastníčka na strane žalovaného a len v druhom prípade ako žalovaná, bráni prejednaniu veci v neskoršom konaní prekážka skôr začatého konania (litispendencia), ktorá je takým neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania, so zreteľom na ktorý prichádza do úvahy len zastavenie neskôr začatého konania (§ 104 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 83 O.s.p.).

Potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním, v ktorom uviedol, že odvolací súd mu v konaní odňal možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), lebo v danom prípade neboli podmienky pre zastavenie konania z dôvodu litispendencie. V oboch súdnych konaniach nejde o tých istých účastníkov a vedľajšieho účastníka nemožno považovať za účastníka konania. Ako uviedol, vedľajší účastník môže z konania kedykoľvek vystúpiť a má celkom iné právne postavenie než účastník konania označený žalobcom (na konaní sa len zúčastňuje popri účastníkovi konania); pokiaľ by sa pripustil názor prezentovaný súdmi nižších stupňov, „vytvoril by sa stav značnej právnej neistoty najmä s poukazom na zneužívanie inštitútu premlčania“. Z týchto dôvodov žalobca žiadal napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že rozhodnutia súdov oboch nižších stupňov považuje za správne. Aj podľa jej názoru ide v oboch konaniach o tú istú vec medzi tými istými subjektmi. Zdôraznila, že o mimoriadnom zvýšení bolestného alebo sťaženia spoločenského uplatnenia môže rozhodovať len súd. V uvedených veciach nie je ale Sociálna poisťovňa pasívne legitimovaná a v súdnych konaniach môže vystupovať len ako vedľajšia

účastníčka na strane poisteného subjektu (zamestnávateľa). Ak by súd v súdnom spore vedenom proti zamestnávateľovi a v spore vedenom proti S. rozhodol v prospech žalobcu, došlo by na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu. Z týchto dôvodov žiadala dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas osoba oprávnená na tento procesný úkon, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 a nasl. O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Dovolanie proti uzneseniu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.). Dovolaním žalobcu napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemá znaky vyššie uvedených uznesení, preto jeho dovolanie podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Prípustnosť dovolania zakladá vždy procesná vada konania uvedená v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v ustanovení § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné.

Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a existencia týchto vád nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Dovolateľ namieta, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je taký nesprávny, procesné ustanovenia porušujúci, postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a v konaní uplatňovať (realizovať) procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O procesne vadný postup v zmysle uvedeného ustanovenia ide tiež vtedy, keď súd zastaví konanie pre prekážku litispendencie (§ 104 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 83 O.s.p.), hoci pre to nie sú splnené zákonné podmienky (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2005 sp. zn. 1 Cdo 168/2004).

V zmysle § 83 O.s.p. bráni začatie konania tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie. V tomto ustanovení vyjadrená prekážka veci začatej (litispendencia) patrí k podmienkam konania, ktorých nedostatok súdu znemožňuje rozhodnúť vo veci samej. Prekážka veci začatej bráni tomu, aby bola prejednaná a rozhodnutá vec, o ktorej už bolo skôr začaté konanie. Takýto nedostatok podmienky konania nemožno odstrániť, preto súd po jeho zistení musí konanie v ktoromkoľvek štádiu bez ďalšieho zastaviť (§ 104 ods. 1 O.s.p.). O prekážku veci začatej v zmysle uvedeného ustanovenia ide vtedy, keď v neskoršom konaní ide o ten istý nárok, o ktorom u bolo skôr začaté iné konanie, ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Konanie sa týka tých istých osôb aj vtedy, keď majú rovnaké osoby v rôznych súdnych konaniach rozdielne procesné postavenie (v jednom konaní vystupujú ako žalobcovia, v druhom ako žalovaní). Konanie sa týka tých istých osôb aj vtedy, keď v neskôr začatom konaní vystupujú právni nástupcovia osôb, ktoré sú alebo boli účastníkmi skôr začatého konania. Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak v konaní ide o rovnaký nárok, ktorý je vyvodzovaný z rovnakých skutkových okolností.

Pri skúmaní, či v prejednávanej veci došlo k prekážke skôr začatého konania vedúcej k potrebe zastaviť konanie (§ 104 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 83 O.s.p.), bolo potrebné vziať na zreteľ, ktoré subjekty sú zúčastnené na týchto konaniach a aké v nich majú postavenie. To v danej veci viedlo k potrebe zohľadniť tiež právnu úpravu postavenia vedľajšieho účastníka.

Ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi (žalobcovi) alebo odporcovi (žalovanému) zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je (§ 93 ods. 1 O.s.p.). Do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účasti súd rozhodne len na návrh (§ 93 ods. 2 O.s.p.). V konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (§ 93 ods. 3 O.s.p.).

V súlade s citovanými ustanoveniami je zmyslom vedľajšieho účasti „pomoc v spore“ niektorému z účastníkov konania. Vedľajší účastník môže, ale nemusí do konania vstúpiť. Vstupuje do konania ako tretia osoba „popri“ žalobcovi alebo žalovanom, a to buď z vlastnej iniciatívy (vedľajším účastníkom sa táto osoba stáva doručením jej oznámenia súdu, že vstupuje do konania) alebo na výzvu účastníka konania (ak ale vyzvaná osoba neprejaví vôľu vstúpiť takto do konania, nestane sa vedľajším účastníkom). O prípustnosti vedľajšieho účasti rozhoduje súd len ak niektorý z účastníkov konania namieta neprípustnosť vstupu vedľajšieho účastníka do konania. Súd z vlastnej iniciatívy túto otázku neskúma – pokiaľ nebola námietka neprípustnosti vznesená, je tretia osoba bez ďalšieho vedľajším účastníkom konania. Predpokladom prípustnosti vedľajšieho účasti v konaní je právny záujem vedľajšieho účastníka na úspechu účastníka, na strane ktorého vstúpil do konania.

Keďže vedľajší účastník má podľa § 93 ods. 3 O.s.p. v konaní rovnaké práva a povinnosti ako účastník konania, súd s ním koná obdobne ako s účastníkom konania (doručuje mu písomnosti, predvoláva ho na pojednávania a pod.). „Rovnaké práva a povinnosti“ sa ale v tomto ustanovení majú na mysli výlučne z hľadiska procesného – vedľajší účastník má v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti ako účastník konania. Vyplýva to z postavenia vedľajšieho účastníka a tiež podstaty jeho (vedľajšej) účasti na konaní. I keď teda vedľajší účastník môže byť rozhodnutím súdu zviazaný na náhradu trov konania (rovnako mu môže byť priznaná náhrada trov konania), je vylúčené, aby mu rozhodnutím súdu vo veci samej bolo prisúdené právo alebo uložená povinnosť, ktoré tvoria predmet sporu.

Vzhľadom na priebeh konania na súdoch nižších stupňov a tiež so zreteľom na obsah dovolania bolo potrebné v dovolacom konaní vyriešiť otázku, či dochádza k litispendencii

(§ 83 O.s.p.), keď ten istý žalobca podá s časovým odstupom dve rôzne žaloby tak, že v poradí prvou (v skôr začatom konaní) z opísaných skutkových okolností vyvodzuje svoj nárok na peňažné plnenie voči žalovanému, na strane ktorého ako vedľajší účastník konania vystupuje ten, voči ktorému žalobca v poradí druhou žalobou (v neskôr začatom konaní) na podklade rovnakých skutkových okolností uplatňuje nárok na rovnaké peňažné plnenie. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nemožno pri riešení uvedenej otázky vychádzať len z toho, že v oboch súdnych konaniach prislúchajú určitému subjektu (vystupujúcemu v skôr začatom konaní ako vedľajší účastník na strane žalovaného a v neskoršom konaní ako žalovaný) procesné práva a povinnosti účastníka konania (v prvom prípade podľa § 93 ods. 3 veta prvá O.s.p. a v druhom najmä podľa § 90 O.s.p.), ale je potrebné zohľadniť, že skôr podanou žalobou bol uplatnený nárok voči žalovanému (teda nie voči vedľajšiemu účastníkovi, ktorý vystupuje na strane žalovaného) a neskôr podanou žalobou bol uplatnený nárok voči inému žalovanému. Vychádzajúc z toho treba dospieť k záveru, že nejde o prípad litispendencie (§ 83 O.s.p.), ak ten istý žalobca podá po sebe dve žaloby tak, že v skôr začatom konaní vyvodzuje opodstatnenosť svojho nároku voči žalovanému, na strane ktorého ako vedľajší účastník konania vystupuje ten, voči ktorému (ako žalovanému) je v neskôr začatom konaní na podklade rovnakých skutkových okolností uplatnený rovnaký nárok.

V prejednávanej veci išlo v skôr začatom konaní o nárok žalobcu uplatnený voči Z., s.r.o. (a nie voči Sociálnej poisťovni); v neskôr začatom konaní išlo o nárok žalobcu uplatnený voči Sociálnej poisťovni. Nebol preto daný dôvod pre zastavenie konania (§ 104 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 83 O.s.p.), lebo skôr začaté konanie Okresného súdu Trnava sp. zn. 27 C 52/2006 nevytváralo vo vzťahu k neskôr začatému konaniu sp. zn. 28 C 57/2006 prekážku litispendencie. Pokiaľ súd prvého stupňa napriek tomu konanie zastavil a odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil, došlo k odňatiu možnosti žalobcu pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Uvedená procesná vada zakladá vždy prípustnosť dovolania a zároveň je aj dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z týchto dôvodov zrušil tak potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, ako aj ním potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 234b ods. 1 a 2 O.s.p.).

So zreteľom na dôvod, pre ktorý dovolací súd zrušil rozhodnutia oboch súdov nižších stupňov, nemohol sa zaoberať bližšie námietkou Sociálnej poisťovne, že v predmetnej veci nie je pasívne legitimovaná.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. septembra 2008

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková